

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

ATZINUMS **pārbaudes lietā Nr.2021-11-27D** Rīgā

2021.gada 4.martā

Nr. 6-6/11

Par saskarsmes tiesības nodrošināšanu

Tiesībsargs, izskatot [personas A] iesniegumu par Kandavas novada bāriņtiesas (turpmāk tekstā – Bāriņtiesa) rīcību saskarsmes ar bērniem nodrošināšanā un iepazīstoties ar iesniegumam pievienotajām iestāžu sniegtajām atbildēm, 2021. gada 11. februārī ierosināja pārbaudes lietu Nr.2021-11-27D par labas pārvaldības principa ievērošanu bāriņtiesas darbā. Iesniegumā norādīts uz Bāriņtiesas iespējamiem labas pārvaldības principa pārkāpumiem iesniedzējas 2020. gada 7. augusta iesnieguma par bērnu ciemošanos viņas ģimenē izskatīšanā un Lēmuma pieņemšanas procesā.

Iesniedzējas bērni atrodas ārpusģimenes aprūpē [personas C] audžuģimenē.

Bāriņtiesa 2020. gada 2. decembrī ir pieņēmusi lēmumu Nr. 1-6/93 par bērnu ciemošanos mātes ģimenē (turpmāk tekstā – Lēmums). Lai gan minētais lēmums ir iesniedzējai labvēlīgs, tā izpilde nebija iespējama situācijas valstī infekcijas Covid – 19 izplatības dēļ. Iesniedzēja norādījusi, ka pēc viņai labvēlīga Bāriņtiesas lēmuma pieņemšanas saskarsmes tiesību īstenošanas iespēja ar meitām ir būtiski pasliktinājusies.

Pārbaudes lietas mērķis bija noskaidrot:

1)Vai Bāriņtiesa [personas A] 2020. gada 7. augusta iesniegumu izskatījusi, ievērojot labas pārvaldības principu?

2)Vai Bāriņtiesas 2020. gada 2. decembra lēmums Nr. 1-6/93 bija izpildāms valstī izsludinātās ārkārtējās situācijas laikā?

3)Vai [persona A] un viņas bērni saņem pietiekamu atbalstu saskarsmes nodrošināšanai?

Pārbaudes lietas ietvaros tika lūgta informācija Bāriņtiesai, Ģimeņu atbalsta centram “Terēze”, Kandavas novada Sociālajam dienestam (turpmāk tekstā – Sociālais dienests) un Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijai (turpmāk tekstā – VBTAI).

Nemot vērā, ka Bāriņtiesas pieņemtais lēmums ir [personai A] labvēlīgs administratīvais akts, iesniedzējai nav pamata Lēmumu pārsūdzēt Administratīvajā rajona tiesā tiesiskuma izvērtēšanai. [Persona A] iesniegumā norādījusi uz viņas un bērnu iespējamiem tiesību pārkāpumiem nevis pieņemtā Lēmuma, bet tā izpildei noteikto nosacījumu dēļ, kas labvēlīgu administratīvo aktu padara neizpildāmu.

1. Saskarsmes tiesības īstenošana bērniem ārpusģimenes aprūpē ar vecākiem

Bērnam ir tiesības uzturēt personiskas attiecības un tiešus kontaktus ar jebkuru no vecākiem (saskarsmes tiesība).¹ Katram vecākam ir pienākums un tiesības uzturēt personiskas attiecības un tiešus kontaktus ar bērnu. Šis noteikums piemērojams arī tad, ja bērns ir šķirts no ģimenes.² Turklāt viens no nosacījumiem pārtraukto aizgādības tiesību atjaunošanai vecākam ir intereses izrādīšana un attiecību uzturēšana ar ārpusģimenes aprūpē esošu bērnu.

Bērnam, kas nodots audžuģimenē, ir tiesības uzturēt personiskas attiecības un tiešus kontaktus ar vecākiem, izņemot gadījumus, kad tas: 1) kaitē bērna veselībai, attīstībai un drošībai; 2) rada draudus audžuģimenēm vai citiem bērniem.³

Audzģimene var atļaut bērnam uzturēties pie vecākiem, kuriem ir pārtrauktas vai atņemtas aizgādības tiesības, ja bāriņtiesa pieņēmusi par to lēmumu.⁴

Saskarsmes tiesību īstenošana ir gan bērnu uzturēšanās vecāka dzīvesvietā, gan tikšanās un saziņa ar bērniem. Bērna un vecāka tikšanās var notikt, savstarpēji vienojoties vecākam ar audžuģimeni par bērna interesēm atbilstošu laiku, vietu un kārtību. Likumdevējs ir paredzējis, ka bāriņtiesai attiecībā uz ārpusģimenes aprūpē esoša bērna saskarsmi ar vecākiem lēmums ir jāpieņem divos gadījumos: 1) par personisku attiecību un tiešu kontaktu uzturēšanas tiesību ierobežošanu; 2) par atļauju bērnam uzturēties pie vecākiem, kuriem ir pārtrauktas aizgādības tiesības.

Ja nepieciešams aizsargāt bērna intereses, bāriņtiesa ar lēmumu var noteikt vecāka un bērna saskarsmes ierobežojumus. Piemēram, noteikt konkrētu laiku un vietu, noteikt, ka tikšanās notiek trešās personas (psihologs, cits speciālists, audžuģimene u.c.) klātbūtnē. Bāriņtiesas lēmums saskarsmes kārtības noteikšanai ir jāpieņem, lai ierobežotu saskarsmi, un gadījumā, ja iesaistītās puses nespēj vienoties par bērnam atbilstošu tikšanās kārtību. Savukārt, uzturēties (ciemoties) vecāku dzīvesvietā bērni var tikai tad, ja bāriņtiesa ir pieņēmusi lēmumu.

Tāpat normatīvajos aktos ir nodalīts, kādā kārtībā ir īstenojama bērna īslaicīga tikšanās ar vecākiem un kādā – bērna uzturēšanās (ciemošanās) vecāku ģimenē.

2. Administratīvās lietas sagatavošana izskatīšanai

2020. gada 17. jūnijā ar Bāriņtiesas lēmumu Nr.1-6/55 [personai A] tika pārtrauktas bērnu [D un E] aizgādības tiesības. Ar Bāriņtiesas 2020. gada 17. jūnija lēmumu Nr.1-6/56 [D un E] ievietotas [personas C] audžuģimenē Kandavas novada Vānes pagastā.

2020. gada 7. augustā Bāriņtiesā saņemts [personas A] iesniegums ar lūgumu izskatīt jautājumu par saskarsmi ar meitām, jo viņa vēlas satikt bērnus brīvdienās un nedēļas nogalēs savā dzīves vietā.

Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 20. panta pirmajā daļā noteikto iesniegumi un sūdzības, kas saistītas ar bērna tiesību aizsardzību, izskatāmas nekavējoties.

¹ Civillikuma 181. panta pirmā daļa.

² Civillikuma 181. panta otrā daļa.

³ Bērnu tiesību aizsardzības likuma 33. panta pirmā daļa.

⁴ Bērnu tiesību aizsardzības likuma 33. panta ceturrtā daļa.

[Personas A] 2020. gada 7. augusta iesniegumā izteiktais lūgums ir saistīts ar bērna tiesību aizsardzību, jo skar bērna tiesības uz saskarsmi ar māti.

Bāriņtiesai par [personas A] iesniegumā izteikto lūgumu - bērniem ciemoties viņas dzīvesvietā, bija jāpieņem lēmums – jāizdod administratīvais akts. Lēmuma pieņemšanai administratīvajā lietā ir jāiegūst vispusīga informācija situācijas izvērtēšanai un lēmuma pieņemšanai bērnu labākajās interesēs. Piemēram, Bāriņtiesai jānoskaidro bērnu un audžuģimenes viedoklis, jāpārbauda dzīves apstākļi mātes dzīvesvietā, jālūdz informācija Sociālajam dienestam, Centram un policijai. Minēto darbību veikšanai nepieciešams laiks, tāpat jānosaka samērīgs termiņš pieprasītās informācijas saņemšanai no iestādēm. Tādēļ Bāriņtiesai nebija iespēju [personas A] iesniegumu izskatīt nekavējoties, tomēr iesniegums bija jāizskata iespējami īsākā laikā.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 64. panta pirmajā daļā noteiktajam, ja administratīvā lieta ierosināta uz iesnieguma pamata, iestāde pieņem lēmumu par administratīvā akta izdošanu viena mēneša laikā no iesnieguma saņemšanas dienas, ja likumā nav noteikts cits termiņš administratīvā akta izdošanai. Savukārt minētā likuma 64. panta otrajā daļā paredzēts, ja objektīvu iemeslu dēļ šā panta pirmajā daļā noteikto termiņu nav iespējams ievērot, iestāde to var pagarināt uz laiku, ne ilgāku par četriem mēnešiem no iesnieguma saņemšanas dienas, par to paziņojot iesniedzējam.

2020. gada 1. septembrī Bāriņtiesa nosūtīja [personai A] vēstuli⁵, ka līdz Valsts policijas lēmuma saņemšanai Bāriņtiesai nav iespēju pieņemt pamatotu lēmumu par saskarsmi ar bērniem [personas A] dzīves vietā un lēmuma pieņemšanas termiņš tiek pagarināts uz laiku ne ilgāku par 4 mēnešiem no iesnieguma saņemšanas brīža.

[Personas A] 2020. gada 7. augusta iesnieguma izskatīšanas pagarināšanai uz laiku ne ilgāku par 4 mēnešiem no iesnieguma saņemšanas brīža Bāriņtiesa norādījusi divus iemeslus: 1) jāiegūst informācija no valsts un pašvaldību iestādēm; 2) Valsts policija nav pieņēmusi lēmumu, bet ir uzsākusi resorisko pārbaudi par iespējamu vardarbību pret bērniem laikā, kad viņi atradās [personas A] aizgādībā. No minētā secināms, ka Bāriņtiesas ieskatā iesniedzējai labvēlīgu vai arī nelabvēlīgu lēmumu par bērnu uzturēšanos viņas ģimenē līdz Valsts policijas lēmuma pieņemšanai nebija iespējams pieņemt neatkarīgi no citiem apstākļiem administratīvajā lietā.

Bāriņtiesa Lēmumu pieņēmusi četrus mēnešus pēc iesnieguma saņemšanas, maksimālajā termiņā, kādu pieļauj Administratīvā procesa likumā noteiktais. Tiesībsargs lūdza Bāriņtiesai informāciju⁶ par veiktajām darbībām Lēmuma pieņemšanai. No Bāriņtiesas sniegtās informācijas⁷ ir secināms, ka līdz 2020. gada 13. novembrim Bāriņtiesa neveica darbības informācijas, kas nepieciešama Lēmuma pieņemšanai, iegūšanai.

No 2020. gada 13. novembra Bāriņtiesa veikusi šādas darbības:

- 1) 13.11.2020. – nosūtīts pieprasījums Sociālajam dienestam;
- 2) 16.11.2020. – izvērtēts, kā organizēt Bāriņtiesas sēdi;
- 3) 16.11.2020. – nosūtīta vēstule [personai A] un [personai C] par lietas izskatīšanu rakstveida procesā un rakstveida viedokļa sniegšanu izskatāmajā lietā;
- 4) 20.11.2020. – noskaidrots bērnu un audžuģimenes viedoklis, tai skaitā par saskarsmi ar bērnu māti;
- 5) 23.11.2020. - nosūtīts informācijas pieprasījums Valsts policijai un Kandavas novada pašvaldības policijai;

⁵ Kandavas novada bāriņtiesas 2020. gada 1. septembra vēstule Nr.1-15/981.

⁶ Tiesībsarga 2020. gada 30. decembra vēstule Nr. 6-1/741.

⁷ Kandavas novada bāriņtiesas 2021. gada 6. janvāra vēstule Nr. 1-14/53.

5)26.11.2020. – nosūtīts pieprasījums Centram.

Bāriņtiesa ir informējusi par citu iestāžu aktivitātēm attiecībā uz [personu A], kādēļ Bāriņtiesai bija jāveic noteiktas darbības, bet tās nav tieši saistītas ar Bāriņtiesas rīcību administratīvās lietas par bērnu uzturēšanos pie mātes izskatīšanai. Piemēram, dalība Kandavas novada Administratīvās komisijas sēdē, kurā tika izskatīta [personas A] administratīvā pārkāpuma lieta par vardarbību ģimenē, administratīvās lietas dokumentu kopiju nosūtīšana Valsts policijai, iepazīšanās ar Administratīvās rajona tiesas lēmumu par lietas ierosināšanu par Bāriņtiesas lēmuma Nr. 1-6/155 pārsūdzēšanu, sevišķā aizbildņa izraudzīšanās Administratīvās rajona tiesas ierosinātajā lietā.

2020. gada 16. novembra Bāriņtiesas pārskatā par izvērtējumu sēdes veidam norādīts, ka lietā ir Centra atzinums par bērniem, 2020. gada 15. septembra sarunas protokols ar audžumāti un Kandavas novada Administratīvās komisijas lēmums par [personas A] vardarbību pret bērniem.

Pagarinot [personas A] iesnieguma izskatīšanu, Bāriņtiesa ir norādījusi, ka pamatotu lēmumu nav iespējams pieņemt Valsts policijas lēmuma neesamības dēļ. No Lēmuma satura nav konstatējams, ka, to pieņemot, Bāriņtiesas rīcībā bijis Valsts policijas lēmums vai cita informācija, kas būtu izvērtējama. Arī atbildē tiesībsargam Bāriņtiesa nav sniegusi atbildi, ka Valsts policijas lēmums uz lietas izskatīšanas brīdi bijis tās rīcībā.

Secināms, ka Bāriņtiesa formāli, izmantojot Administratīvā procesa likuma 64. panta pirmajā daļā noteikto, nav savlaicīgi izskatījusi [personas A] 2020. gada 7. augusta iesniegumu. Nav noliedzams, ka administratīvo aktu minētajā lietā nebija iespējams pieņemt mēneša laikā un iesnieguma izskatīšanu bija nepieciešams pagarināt. Konstatējams, ka Bāriņtiesa no iesnieguma saņemšanas līdz atbildes sniegšanai par iesnieguma izskatīšanas pagarināšanu faktiski nebija veikusi darbības tā izskatīšanā.

Bāriņtiesai nav jāsaņemas noteiktu apstākļu iestāšanās, lai lemtu tās kompetencē esošos jautājumus, tā novilcinot lietas izskatīšanu līdz normatīvajos aktos maksimāli pieļaujamam termiņam. Bāriņtiesai nav pienākuma pieņemt iesniedzējam tikai labvēlīgus lēmumus un pilnībā apmierināt iesniedzēja izteikto lūgumu. Bāriņtiesai ir pienākums noskaidrot un izvērtēt visus apstākļus un informāciju, kas ir būtiska lēmuma pieņemšanai bērnu labākajās interesēs. Ja Bāriņtiesas ieskatā Valsts policijas lēmuma neesamība bija būtisks šķērslis, kas radīja kāda no likumiskajiem iemesliem, lai nepieļautu bērnu uzturēšanos [personas A] ģimenē, tad Bāriņtiesai bija tiesības pieņemt iesniedzējai nelabvēlīgu lēmumu.

3. Lēmuma pieņemšanas process ārkārtējās situācijas apstākļos

Valstī izsludinātās ārkārtējās situācijas apstākļos bāriņtiesa lietu var izskatīt un lēmumus pieņemt bāriņtiesas sēdē rakstveida procesā (bez personu klātbūtnes), ja tā nav atzinusi par nepieciešamu lietu izskatīt mutvārdu procesā. Institūcija rakstveida procesa būtībai atbilstošā veidā nodrošina procesa dalībniekiem tādu pašu tiesību apjomu kā mutvārdu procesā.⁸

⁸Ministru Kabineta 2020. gada 6. novembra rīkojuma Nr.655 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" 5.23. apakšpunkts.

Bāriņtiesa var noteikt, ka procesuālās darbības, tai skaitā arī bāriņtiesas sēdē veicamās darbības, tiek veiktas, izmantojot videokonferenci, ievērojot Covid-19 izplatības dēļ noteiktos ierobežojumus un epidemioloģisko situāciju valstī.⁹

VBTAI uzrauga bāriņtiesu darbību bērna un aizgādībā esošās personas tiesību un interešu aizsardzībā un sniedz tām metodisko palīdzību.¹⁰

VBTAI metodiskajā materiālā norādīts: “Bāriņtiesa katrā individuālā gadījumā izvērtē iespējas lēmuma pieņemšanu izskatīt rakstveida procesā. VBTAI ieskatā, lai izvērtētu nepieciešamību lietu izskatīt mutvārdu procesā (atzītu), bāriņtiesas priekšsēdētājs vai priekšsēdētāja vietnieks, piedaloties bāriņtiesas loceklim, kurš strādā ar konkrēto lietu, kā arī vismaz vēl vienam bāriņtiesas loceklim, uzklausa par lietu atbildīgā darbinieka informāciju un viedokli par iespēju lietu izskatīt rakstveida procesā, un vienojas par to, kādā veidā tiks izskatīta lieta. Izvērtējumā jāņem vērā, vai izskatāmajā lietā iegūta nepieciešamā informācija lietas izskatīšanai, t.sk., administratīvā procesa dalībnieku viedokļi, nepieciešamo speciālistu vai institūciju atzinumi u.tml., lai lietu varētu izskatīt rakstveida procesā. Izvērtējums atspoguļojams rakstveidā, kā bāriņtiesas iekšējais dokuments, piemēram, pārskats par izvērtējumu sēdes veidam lēmuma pieņemšanai konkrētā administratīvā lietā, atspoguļojot izvērtējuma galvenos argumentus, amatpersonas, kas veikušas izvērtējumu, datumu un laiku. Izvērtējums pievienojams konkrētās lietas materiāliem.”¹¹

Tiesībsarga ieskatā VBTAI pamatoti vērsusi bāriņtiesu uzmanību uz to, lai lēmuma pieņemšanai rakstveida procesā būtu iegūta lietas izskatīšanai nepieciešamā informācija. Tomēr tikpat svarīgi ir izvērtēt vai un kā rakstveida procesā procesa dalībniekiem tiks nodrošināts tāds pats tiesību apjoms kā mutvārdu procesā. Piemēram, Bāriņtiesai ir pienākums:

1) iepazīstināt administratīvā procesa dalībniekus ar viņu tiesībām un pienākumiem;¹²

2) pēc administratīvā procesa dalībnieka lūguma dot viņam iespēju iesniegt pierādījumus, kam ir būtiska nozīme izskatāmajā lietā;¹³

3) nodrošināt iespēju iepazīties ar lietas materiāliem un citu lietas dalībnieku iesniegtajiem pierādījumiem;¹⁴

4) administratīvās lietas dalībniekiem par bāriņtiesas sēdes vietu un laiku paziņot vismaz 10 darbdienu pirms bāriņtiesas sēdes.¹⁵

Savukārt administratīvā procesa dalībniekam ir procesuālās tiesības:

1) iepazīties ar lietu un izteikt savu viedokli jebkurā procesa stadijā;¹⁶

2) sniegt viedokli un argumentus lietā;¹⁷

3) lūgt noraidīt bāriņtiesas sēdes sastāva dalībnieku;¹⁸

⁹Ministru Kabineta 2020. gada 6. novembra rīkojuma Nr.655 “Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu” 5.25. apakšpunkts.

¹⁰Bāriņtiesu likuma 5. panta pirmā daļa.

¹¹Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas metodiskie ieteikumi "Bāriņtiesu darbība ārkārtējās situācijas laikā", <https://www.bti.gov.lv/lv/barintiesu-darbiba-arkartejas-situacijas-laika>.

¹²Ministru kabineta 2006. gada 19. decembra noteikumu Nr.1037 “Bāriņtiesu darbības noteikumi” 51.4. apakšpunkts.

¹³Ministru kabineta 2006. gada 19. decembra noteikumu Nr.1037 “Bāriņtiesu darbības noteikumi” 53.3. apakšpunkts.

¹⁴Ministru kabineta 2006. gada 19. decembra noteikumu Nr.1037 “Bāriņtiesu darbības noteikumi” 51.4. apakšpunkts.

¹⁵Ministru kabineta 2006. gada 19. decembra noteikumu Nr.1037 “Bāriņtiesu darbības noteikumi” 45. punkts.

¹⁶Administratīvā procesa likuma 61. pants.

¹⁷Administratīvā procesa likuma 62. panta pirmā daļa.

¹⁸Ministru kabineta 2006. gada 19. decembra noteikumu Nr.1037 “Bāriņtiesu darbības noteikumi” 56. punkts.

4) sniegt pierādījumus un paskaidrojumus;¹⁹

5) piedalīties procesā ar pārstāvja palīdzību vai starpniecību.²⁰

Bāriņtiesa 2020. gada 16. novembrī ir veikusi izvērtējumu rakstveida procesa noteikšanai [personas A] iesnieguma izskatīšanai. Iepazīstoties ar Bāriņtiesas pārskatu par izvērtējumu sēdes veidam administratīvajā lietā Nr. 3-5/5-2017, konstatējams, ka Bāriņtiesa nav izvērtējusi, vai, izskatot administratīvo lietu rakstveida procesā, ir iespējams nodrošināt [personai A] tādu pašu tiesību apjomu kā mutvārdu procesā. Izvērtējot [personas A] spējas viedokli sniegt rakstveidā, Bāriņtiesas darbinieki balstījušies uz pieņēmumiem: “Domāju, ka ar atbalsta palīdzību spēs paskaidrojumu sniegt rakstveidā.” Tāpat arī par [personas A] iespējam piedalīties videokonferences režīmā: “Domāju, ka nebūs iespējas pieslēgties videokonferences režīmam”. Bāriņtiesai nav bijuši tehniski šķēršļi Bāriņtiesas sēdi organizēt videokonferences režīmā.

4. Iesniedzējas informēšana par administratīvās lietas izskatīšanu

Par bāriņtiesas sēdes norises laiku un vietu administratīvā procesa dalībniekam jāpaziņo vismaz 10 darbdienu pirms bāriņtiesas sēdes.²¹ Dokuments, kas paziņots kā ierakstīts pasta sūtījums, uzskatāms par paziņotu septītajā dienā pēc tā nodošanas pastā.²²

Bāriņtiesas 2020. gada 16. novembrī sagatavoto vēstuli Nr. 1-15/1204 “Par lietas izskatīšanu rakstveida procesā” [persona A] saņēmusi 2020. gada 23. novembrī. Bāriņtiesa aicinājusi līdz 2020. gada 27. decembrim sniegt rakstveida viedokli par izskatāmo jautājumu un informējusi, ka līdz 2020. gada 2. decembrim [personai A] ir tiesības iepazīties ar lietas materiāliem. Vienlaikus vēstulē norādīts, ka pēc rakstiska pieteikuma saņemšanas lietas materiāli tiks ieskanēti un nosūtīti uz viņas norādīto e-pasta adresi triju darbadienu laikā.

[persona A] nosūtījusi Bāriņtiesai 2020. gada 27. novembra iesniegumu ar lūgumu izsūtīt administratīvās lietas materiālus. Iesniegums reģistrēts Bāriņtiesas lietvedībā 2020. gada 1. decembrī. Ņemot vērā Bāriņtiesas noteikto termiņu, [personai A] nebija iespējams saņemt administratīvās lietas materiālus līdz Bāriņtiesas sēdei, ar tiem iepazīties, lai sniegtu viedokli.

Bāriņtiesa nav ievērojusi noteiktos termiņus administratīvā procesa dalībnieku informēšanai un saprātīgu termiņu, lai iepazītos ar lietas materiāliem, nodrošinot iespēju tos vērtēt, izmantot savas tiesības pārstāvja pieaicināšanai rakstveida viedokļa sagatavošanai. Bāriņtiesa nav informējusi [personu A] par Bāriņtiesas sastāvu lietas izskatīšanai un viņas tiesībām pieteikt noraidījumus, kā arī par citām viņas tiesībām un pienākumiem.

5. Par lēmuma pieņemšanu ārkārtējās situācijas apstākļos

2020. gada 9. novembrī tika izsludināta ārkārtējā situācija valstī no 2020. gada 9. novembra līdz 6. decembrim.²³ 2020. gada 2. decembrī ārkārtējā situācija tika pagarināta

¹⁹ Ministru kabineta 2006. gada 19. decembra noteikumu Nr.1037 “Bāriņtiesu darbības noteikumi” 51.4. apakšpunkts.

²⁰ Administratīvā procesa likuma 62. panta pirmā daļa.

²¹ Ministru kabineta 2006. gada 19. decembra noteikumu Nr.1037 “Bāriņtiesu darbības noteikumi” 45. punkts.

²² Paziņošanas likuma 8. pants.

²³ Ministru kabineta 2020. gada 6. novembra rīkojums Nr. 655 “Par ārkārtējo situācijas izsludināšanu” 1. punkts.

līdz 2021. gada 11. janvārim.²⁴ 2020. gada 30. decembrī ārkārtējais stāvoklis valstī tika pagarināts līdz 2021. gada 7. februārim.²⁵ Savukārt 2021. gada 5. februārī ārkārtējais stāvoklis valstī tika pagarināts līdz 2021. gada 6. aprīlim.²⁶

Lēmuma pieņemšanas laikā, 2020. gada 2. decembrī, spēkā bija Ministru kabineta noteiktie ierobežojumi, kas attiecināmi uz bērnu ciemošanos pie šķirti dzīvojošiem vecākiem. Ārkārtējās situācijas laikā tika noteikts, ka vecāks un viņa nepilngadīgie bērni, ja viņi nedzīvo vienā mājsaimniecībā, var tikties publiskās iekštelpās un ārtelpās.²⁷ Tātad tikšanās ar bērniem varēja notikt Centrā vai uzturoties svaigā gaisā – pastaigās parkā u.c.

Attiecībā uz [personas A] un viņas bērnu saskarsmi Bāriņtiesa nolēmusi:

1) tikšanās var notikt katra kalendāra mēneša otrajā un ceturtajā nedēļas nogalē, laikā no piektdienas plkst. 17.00 (bērnu izbraukšana no audžuģimenes dzīvesvietas) līdz svētdienas plkst. 17.00 (bērnu atgriešanās audžuģimenes dzīvesvietā) un valstī noteiktajās svētku dienās, tikšanās laikus var mainīt tikai ar audžuģimenes piekrišanu.

2) Ministru kabineta noteiktās ārkārtējās situācijas laikā tikšanās var notikt, ievērojot visus ar ārkārtējo situāciju noteiktos ierobežojumus.

No minētā konstatējams, ka Bāriņtiesa, lemjot par bērnu uzturēšanos mātes ģimenē, nav pievērsusi vērību un nav nodalījusi atšķirīgus saskarsmes tiesības īstenošanas veidus - mātes un bērna tikšanos (īslaicīgu tikšanos) un bērnu uzturēšanos mātes dzīvesvietā (vairākas dienas ar nakšņošanu).

Ārkārtējās situācijas apstākļos saskarsmes tiesību īstenošanas veidam ir būtiska nozīme, jo Lēmuma pieņemšanas brīdī tikšanās bērnam ar šķirti dzīvojošu vecāku bija atļauta, bet bērna uzturēšanās pie vecāka, par ko tika pieņemts Bāriņtiesas lēmums, nebija atļauta līdz 2021. gada 7. janvārim.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2021. gada 7. janvāra rīkojuma Nr. 4 “Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 6. novembra rīkojumā Nr. 655 “Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu” 1.3. apakšpunktu no 2021. gada 7. janvāra ir pieļaujama nepilngadīgu bērnu un vecāku tikšanās, ja bērni un vecāki nav vienas mājsaimniecības locekļi, izņemot gadījumu, ja bērnam, kādam no vecākiem vai vecāku mājsaimniecības locekļiem jāievēro izolācijas, mājas karantīnas vai pašizolācijas prasības.²⁸ Minētais izņēmums no valstī noteiktajiem ierobežojumiem deva iespēju vecākiem un nepilngadīgiem bērniem tikties arī privātās telpās, lai nodrošinātu pilnvērtīgu kontaktu un attiecību uzturēšanu, it īpaši, ņemot vērā to, ka ārkārtējās situācijas ierobežojumu un epidemioloģisko ierobežojumu atcelšana vai būtiska atvieglošana nav prognozējama. Šāds grozījums bija īpaši svarīgs, lai ārkārtējā situācija un epidemioloģiskie ierobežojumi neierobežotu un nemazinātu vecāka ietekmi bērna dzīvē.²⁹

Tātad Bāriņtiesa Lēmuma pieņemšanā nebija ņēmusi vērā valstī noteikto aizliegumu šķirti dzīvojošam bērnam uzturēties pie vecākiem. Turklāt Lēmuma pieņemšanas brīdī, ņemot vērā epidemioloģisko situāciju ar infekcijas Covid – 19

²⁴ Ministru kabineta 2020. gada 2. decembra rīkojums Nr. 719 “Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 6. novembra rīkojumā Nr. 655 “Par ārkārtējo situācijas izsludināšanu” 1.1. apakšpunkts.

²⁵ Ministru kabineta 2020. gada 30. decembra rīkojums Nr. 801 “Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 6. novembra rīkojumā Nr. 655 “Par ārkārtējo situācijas izsludināšanu” 1.1. apakšpunkts.

²⁶ Ministru kabineta 2021. gada 5. februāra rīkojums Nr. 74 “Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 6. novembra rīkojumā Nr. 655 “Par ārkārtējo situācijas izsludināšanu” 1.1. apakšpunkts.

²⁷ Ministru kabineta 2020. gada 9. jūnija noteikums Nr. 360 “Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai” 6.2.3. apakšpunkts.

²⁸ Ministru kabineta 2020. gada 6. novembra rīkojums Nr. 655 “Par ārkārtējo situācijas izsludināšanu” 5.4. apakšpunkts.

²⁹ Ministru kabineta rīkojuma projekta “Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 6. novembra rīkojumā Nr. 655 “Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu”” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija).

izplatību un informāciju publiskajā telpā, bija paredzams, ka ārkārtējā situācija valstī tiks pagarināta. Tādēļ Bāriņtiesai nebija iespējams paredzēt, kad bērni varēs ciemoties pie mātes un vai nebūs mainījušies situācijas apstākļi, lai bērni droši varētu uzturēties pie mātes.

Lai gan Bāriņtiesa iepriekš bija pieņēmusi Lēmumu, par tā izpildi Bāriņtiesa lūdza³⁰ VBTAI un Labklājības ministrijai (turpmāk tekstā – LM) konsultāciju un skaidrojumu par iespēju bērniem ilgstoši ciemoties mātes dzīvesvietā ārkārtējās situācijas laikā.

Tiesībsargs pievienojas VBTAI secinātajam³¹, ka Bāriņtiesa 2020. gada 2. decembra lēmuma pieņemšanas laikā jau varēja izvērtēt visus ar ārkārtējo situāciju saistītos ierobežojumus un riskus, kas varētu būt pietiekams iemesls, lai ārkārtējās situācijas apstākļos lemtu, ka bērnu uzturēšanās mātes dzīvesvietā, iekļaujot nakšņošanu, nav iespējama un saskarsme nodrošināma, piemēram, attālināti, izmantojot video zvanus, vai klātienē, rodot iespēju mātei kopā ar bērniem laiku pavadīt brīvā dabā, lai pēc iespējas novērstu inficēšanās iespējamību ar Covid-19 infekciju.

Bāriņtiesa norādījusi, ka lūgusi VBTAI un LM skaidrojumu, jo uzskatījusi, ka bērnu interesēs nav viņus pakļaut iespējamam inficēšanās riskam, piekrītot bērnu ilgstošai uzturēšanās mātes dzīvesvietā ārkārtējās situācijas laikā. Minētais ir pretrunā Bāriņtiesas nolemtajam.

6. Bāriņtiesas lēmuma paziņošana

Bāriņtiesas lēmumi stājas spēkā un ir izpildāmi nekavējoties. Bāriņtiesas lēmumi ir obligāti visām fiziskajām un juridiskajām personām.³² Bāriņtiesa lēmumā ir atļāvusi bērniem ciemoties pie vecākiem.

Attiecībā uz bāriņtiesas sēdē pieņemtā lēmuma paziņošanu ir noteikts: “Pēc apspriešanās, bāriņtiesas sēdes dalībniekiem klātesot, bāriņtiesa pasludina lēmumu, paskaidrojot lēmuma stāšanos spēkā un lēmuma pārsūdzēšanas kārtību.”³³ Ņemot vērā, ka, izvēloties administratīvo lietu izskatīt rakstveida procesā, ir jānodrošina administratīvā procesa dalībnieku tiesības, ir arī jāparedz, kā rakstveida procesu pabeidzot, tiks paziņots Bāriņtiesas pieņemtais lēmums. Par lēmuma paziņošanas laiku savlaicīgi ir jāinformē administratīvā procesa dalībnieki.

[persona A] 2020. gada 2. decembrī pa telefonu sazinājies ar Bāriņtiesas priekšsēdētājas vietnieci Z.Zeltzaķi, lai uzzinātu Bāriņtiesas pieņemto lēmumu. Z.Zeltzaķe informējusi, ka Bāriņtiesas lēmums ir viņai labvēlīgs, bet lemjošo daļu varēs uzzināt tikai pēc 10 darbadienām, kad saņems rakstisku lēmumu.

Bāriņtiesa informējusi³⁴, ka [personai A] Lēmums paziņots, nosūtot ierakstītā pasta sūtījumā 2020. gada 10. decembrī.

Secināms, ka Bāriņtiesa nav ievērojusi Ministru kabineta 2006. gada 19. decembra noteikumu Nr.1037 “Bāriņtiesu darbības noteikumi” 69. punktā noteikto. Ņemot vērā, ka bāriņtiesas lēmums stājas spēkā un ir izpildāms nekavējoties, nav pieļaujams, ka lēmumu pieņemot rakstveida procesā, tas netiek paziņots administratīvā procesa dalībniekiem,

³⁰ Kandavas novada bāriņtiesas 2020. gada 14. decembra vēstule Nr. 1-14/1372.

³¹ Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas 2020. gada 18. decembra vēstule.

³² Bāriņtiesu likuma 49. panta pirmā daļa.

³³ Ministru kabineta 2006. gada 19. decembra noteikumu Nr.1037 “Bāriņtiesu darbības noteikumi” 69. punkts.

³⁴ Kandavas novada bāriņtiesas 2021. gada 6. janvāra vēstule Nr. 1-14/53.

neatkarīgi no tā, vai lēmums ir administratīvā procesa dalībniekam labvēlīgs vai nelabvēlīgs. Lēmuma nepaziņošana ierobežo administratīvā procesa dalībnieka tiesības izpildīt labvēlīgu lēmumu, bet nelabvēlīga lēmuma gadījumā procesa dalībnieks var pārkāpt vai neievērot Lēmumā noteikto.

Jāatzīmē, ka VBTAI metodiskajos ieteikumos nav vērsusi bāriņtiesu uzmanību un sniegusi ieteikumus par rakstveida procesā pieņemtā Lēmuma paziņošanu.

7. Par tikšanos ar bērniem organizēšanu

Bāriņtiesa, pārtraucot [personai A] aizgādības tiesības, nav noteikusi ierobežojumus saskarsmē ar bērniem. Tātad Bāriņtiesas ieskatā [persona A], satiekot bērnus klātienē, sazinoties pa telefonu vai interneta vidē, nerada apdraudējumu bērniem un audžuģimenei.

[persona A] iesniegumā norādījusi, ka pēc 2020. gada 2. decembra, kad Bāriņtiesa pieņēma viņai labvēlīgu lēmumu, ir pasliktinājusies iespēja viņai satikt bērnus. Līdz Lēmuma pieņemšanai viņai bijis atļauts tikties ar bērniem aptuveni reizi trīs nedēļās, bet pēc 2020. gada 2. decembra Centrs noteicis, ka viņa varēs bērnus satikt divreiz retāk, bet nav paskaidrots iemesls tikšanās ierobežojumam. [persona A] norādījusi, ka pēdējo reizi ar bērniem tikusies 2020. gada 18. novembrī, bet nākamā tikšanās varēšot notikt tikai 2020. gada 30. decembrī, turklāt viņai būšot jābrauc uz Tukumu nevis uz Kandavu, kā tas bijis iepriekš. Viņa norāda, ka, lai arī Kandava ir tālu no viņas dzīvesvietas, bet tas ir tuvāk nekā Tukums. Viņai nav sava transporta, bet centīsies rast risinājumu, lai varētu ar bērniem tikties.

Audžuģimenē ievietota bērna personiskās un mantiskās intereses un tiesības pārstāv bāriņtiesa.³⁵ Bāriņtiesa seko, lai audžuģimene veicinātu bērna un vecāka saskarsmi.³⁶

Bērna ārpusģimenes aprūpes laikā pašvaldība sniedz izglītojošu, sociālu un citu palīdzību bērna vecākiem, lai sekmētu bērna atgriešanos ģimenē. Audžuģimene informē vecākus par bērna attīstību un veicina ģimenes saišu atjaunošanos.³⁷

Ārpusģimenes aprūpes atbalsta centrs³⁸ organizē audžuģimenē vai specializētajā audžuģimenē ievietotā bērna saskarsmi ar vecākiem, brāļiem (pusbrāļiem), māsām (pusmāsām), radniekiem vai bērnam tuvām personām.³⁹

Lai noskaidrotu, kā tiek organizēta un nodrošināta bērnu un mātes saskarsme, tika lūgta informācija Bāriņtiesai, Centram un Sociālajam dienestam.

Bāriņtiesa informējusi⁴⁰, ka nav devusi nekādus norādījumus ne [personai A], ne audžuģimenei, ne Centram [personas A] saskarsmes tiesības ierobežošanai ar bērniem.

Centrs sniedzis informāciju⁴¹, ka pēc bērnu ievietošanas audžuģimenē [personas A] tikšanās ar bērniem notikusi bez Centra starpniecības, Bāriņtiesas telpās Kandavā (01.07.2020.;10.08.2020.) un Vānes pamatskolā Zinību dienas pasākumā (01.09.2020.).

³⁵ Bāriņtiesu likuma 17. panta 10. punkts.

³⁶ Bāriņtiesu likuma 39. panta otrā daļa.

³⁷ Bērnu tiesību aizsardzības likuma 44. panta pirmā un otrā daļa.

³⁸ Bērnu tiesību aizsardzības likuma 36.¹ panta otrā daļa: "Atbalstu ārpusģimenes aprūpes pakalpojumu sniegšanā nodrošina ārpusģimenes aprūpes atbalsta centrs".

³⁹ Ministru kabineta 2018. gada 26. jūnija noteikumu Nr. 355 "Ārpusģimenes aprūpes atbalsta centra noteikumi" 12.16. apakšpunkts.

⁴⁰ Kandavas novada bāriņtiesas 2021. gada 6. janvāra vēstule Nr. 1-14/53.

⁴¹ Ģimeņu atbalsta centra "Terēze" 2021. gada 5. janvāra vēstule Nr.SAIF/AC4-4/21.

Lai novērstu konfliktsituācijas veidošanos, audžuģimene vērsusies Centrā, lai [personas A] un bērnu tikšanās tiktu organizētas ar Centra speciālistu iesaistīšanos.

Vienojoties ar audžuģimeni, tikšanās organizētas Centra telpās Kandavā. [persona A] ar bērniem ir tikusies trīs reizes (11.10.2020.; 31.10.2020.; 18.11.2020.). Centra telpās Tukumā tikšanās notikusi vienu reizi (30.12.2020.). Neviena no organizētajām tikšanās reizēm nav bijusi atcelta. Ārpus Centra telpām notikušas divas tikšanās: 19.12.2020. Vānes pagasta Ziemassvētku pasākumā un 06.01.2021. Vānes pagasta rotaļu laukumā Samantas dzimšanas dienā. Divas reizes nedēļā bērni ar mammu sazinās pa telefonu.

Centrs norādījis, ka [persona A] ar bērniem vēlas tikties biežāk, bet tikšanās iespējas ir ierobežotas, jo laikā, kad iespējams organizēt tikšanos, no viņas dzīves vietas nekursē sabiedriskais transports līdz Kandavai. Vienu reizi pēc tikšanās Centra sociālais darbinieks vedis [personu A] uz mājām.

Centrs ir informējis⁴² Bāriņtiesu, ka māte ar bērniem ļoti vēlas tikties biežāk, bet tikšanās iespējas ir ierobežotas, jo nav transporta. Sociālajam dienestam ieteicams atbalstīt [personu A] ar transportu un asistenta pakalpojumu, lai nodrošinātu mātes un bērnu saskarsmi.

Sociālais dienests norāda⁴³, ka ir sniedzis [personai A] atbalstu saskarsmes ar bērniem nodrošināšanā dienesta telpās, tikšanās reizēs nodrošinot telpu un sociālā darbinieka piedalīšanos satikšanās reizēs. Sociālais dienests vienu reizi pēc [personas A] lūguma nespējis nodrošināt transporta pakalpojumu, jo tas netika pieteikts savlaicīgi un visi sociālā dienesta transporti konkrētajā dienā bijuši aizņemti. Atkārtoti [persona A] transporta pakalpojumu nav lūgusi, bet sarunās [persona A] vairākas reizes ir apgalvojusi, ka transports neesot problēma, viņai esot „viens cilvēks”, kas var izveidot uz satikšanās reizēm ar meitām, vārdā šo personu nav nosaukusi. Tāpat sociālais dienests nav saņēmis informāciju no Bāriņtiesas vai Centra par to, ka [persona A] transporta trūkuma dēļ nespēj īstenot saskarsmes tiesības ar bērniem. Sociālajam dienestam nav radušās bažas par to, ka [persona A] saskarsmi ar meitām nevar īstenot, jo ir transporta trūkums, pretējā gadījumā sociālais dienests iespēju robežās transporta pakalpojumu [personai A] būtu nodrošinājis.

No [personas A] dzīvesvietas Zantes pagastā attālums līdz Tukumam ir 34 km, līdz Kandavai – 28 km, līdz bērnu dzīvesvietai audžuģimenē Vānes pagastā – 17 km.⁴⁴ Sabiedriskais transports no Zantes pagasta uz Vānes pagastu nekursē. Uz Tukumu iespējams aizbraukt katru darba dienu (plkst.13.37- 14.35 pienāk Tukumā; plkst.16.20- 17.14 pienāk Zantē). Biļetes cena 2,00 eiro. Uz Kandavu iespējams aizbraukt pirmdienās, trešdienās, piektdienās un sestdienās (plkst.9.00 – 9.37 pienāk Kandavā; plkst.12.35 – 13.12 pienāk Zantē). Biļetes cena 1,45 eiro.⁴⁵

No audžuģimenes dzīvesvietas Vānes pagastā attālums līdz Kandavai ir 21 km, līdz Tukumam – 46 km.⁴⁶ Izmantojot sabiedrisko transportu, bērnu un mātes tikšanās laikus nav iespējams saskaņot, jo transports kursē reti. Tikšanos Centrā vai Sociālā dienesta telpās iespējams saskaņot, ja audžuģimene un/vai [persona A] izmanto privāto transportu.

⁴² Ģimeņu atbalsta centra “Terēze” 2020. gada 27. novembra vēstule Nr.SAIF/AC4-95/20.

⁴³ Kandavas novada Sociālā dienesta 2021. gada 27. janvāra vēstule Nr. 1-10.1/21/68.

⁴⁴ Pēc Google Maps maršruta noteicēja.

⁴⁵ www.1188.lv/satiksme.

⁴⁶ Pēc Google Maps maršruta noteicēja.

Sociālais dienests Bāriņtiesas sniedzis informāciju⁴⁷, ka [persona A] saņem Garantētā minimālā ienākuma līmeņa pabalstu 64,00 eiro apmērā.

Secināms, ka [persona A] sadarbojas ar Sociālo dienestu, lai novērstu šķēršļus, kuru dēļ tika pārtrauktas bērnu aizgādības tiesības. Psihologe ir sniegusi rekomendācijas⁴⁸, ka bērniem būtu ieteicams uzturēt attiecības ar mammu, jo meitenēm ir ļoti cieša piesaiste mammai. Savu iespēju robežās [persona A] ir centusies tikties ar bērniem, bet zemo ienākumu dēļ biežāk tas nav bijis iespējams. Tikšanās aptuveni reizi mēnesī neatbilst bērnu interesēm. No iestāžu sniegtās informācijas ir secināms, ka sadarbība un komunikācija starp iestādēm, lai nodrošinātu bērnu tiesības uz saskarsmi ar māti, ir bijusi nepietiekama.

VBTAI ir izstrādājusi metodisko materiālu bāriņtiesām par sadarbību ar Ārpusģimenes aprūpes atbalsta centriem (turpmāk tekstā – Atbalsta centrs) audžuģimeņu un specializēto audžuģimeņu jomā,⁴⁹ tajā iekļaujot ieteikumus par sadarbību, nodrošinot bērna saskarsmes tiesības. Minētais metodiskais materiāls ir ievietots LM mājaslapā pie citiem metodiskajiem materiāliem bāriņtiesām un Atbalsta centriem.⁵⁰

Audžuģimenē bērna un viņa vecāku, brāļu un māsu, kā arī citu ģimenes locekļu un tuvu cilvēku attiecības un kontakti uzturami ciešā sadarbībā starp bāriņtiesu, audžuģimeni un Atbalsta centru. Audžuģimenei bērna saskarsmes tiesības ar vecākiem jāaskaņo ar bāriņtiesu, kas lēmusi par bērna ievietošanu audžuģimenē. Bāriņtiesas kompetencē būtu palīdzēt vienoties un noteikt saskarsmes īstenošanas kārtību, ievērojot katra bērna vajadzības un intereses, it īpaši bērna ārpusģimenes aprūpes nodrošināšanas sākumposmā. Visbiežāk vienošanās par saskarsmes īstenošanas kārtības noteikšanu panākama tikšanās (saruna) laikā, kurā piedalās bērna ģimene, Atbalsta centra speciālisti, audžuģimene, lai iesaistītajiem būtu vienota informācija un izpratne par saskarsmes kārtības nodrošināšanu. Organizējot bērna saskarsmi ar tuviniekiem, audžuģimenei un Atbalsta centram jāņem vērā bāriņtiesas sniegtā informācija par saskarsmes kārtību, iespējamajiem ierobežojumiem u.c. informācija. Ievērojot, ka audžuģimenei nav obligāts pienākums nodrošināt bērna ar viņa ģimenes tikšanos savā dzīvesvietā, plānojot saskarsmes īstenošanu, jau sākotnēji vienojoties par saskarsmes kārtības īstenošanu var paredzēt, ka tā nodrošināma Atbalsta centra (vismaz sākotnēji) telpās, kā arī vienoties par speciālista atbalstu, veicinot dialogu starp audžuģimeni un bērna tuviniekiem.⁵¹

VBTAI metodiskajos ieteikumos nav norādījusi uz sociālā dienesta iesaisti sadarbībai ar Bāriņtiesu un Centru bērnu un vecāku saskarsmes nodrošināšanai. Ņemot vērā, ka sociālā dienesta uzdevums ir atbalsta sniegšana ģimenei, lai bērni varētu atgriezties ģimenē, un sociālais dienests veic sociālo darbu ar bērna vecākiem, sadarbībā būtu jāiesaista arī sociālais dienests.

Secināms, ka audžuģimenē ievietoto bērnu un [personas A] saskarsmes organizēšana nav notikusi, sadarbojoties Bāriņtiesai, Centram un Sociālajam dienestam atbilstoši katras iestādes kompetencei un atbilstoši VBTAI metodiskajiem ieteikumiem. Bāriņtiesa nav iesaistījies, lai atbilstoši psiholoģes sniegtajām rekomendācijām bērni ar māti tiktos iespējami biežāk, vismaz 2-3 reizes mēnesī, tā nodrošinot bērnu vajadzības.

⁴⁷ Kandavas novada sociālā dienesta 2020. gada 26. novembra vēstule Nr. 1-10.1/20/949.

⁴⁸ Psiholoģes M.Blumbergas 2020. gada 10. augusta atzinums.

⁴⁹ https://www.bti.gov.lv/sites/bti/files/media_file/rokagrbt_2_27122020.pdf.

⁵⁰ <https://www.lm.gov.lv/lv/barintiesam-un-arpusgimenes-aprupes-atbalsta-centriem>.

⁵¹ Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas izstrādātais metodiskais materiāls bāriņtiesām par sadarbību ar Ārpusģimenes aprūpes atbalsta centriem audžuģimeņu un specializēto audžuģimeņu jomā; https://www.bti.gov.lv/sites/bti/files/media_file/rokagrbt_2_27122020.pdf.

Secināms, ka pēc bērnu ievietošanas audžuģimenē [persona A] nebija informēta par kārtību, kādā jāsaskaņo tikšanās ar bērniem un ka to organizē Centrs. Tādēļ tikšanos ar bērniem kavēja nesaskaņota to organizēšana, sabalansējot bērnu (mācību laiks skolā) un audžuģimenes (algots darbs), [personas A] (transporta problēmas, pielāgošanās sabiedriskajam transportam) un Centra (telpu, speciālista noslodze) iespējas.

Iestāžu starpā nebija pietiekama komunikācija. Lai gan Centrs bija informējis Bāriņtiesu, ka bērnu tikšanos ar māti kavē transporta trūkums, Bāriņtiesa par to neinformēja Sociālo dienestu atbalsta sniegšanai bērnu interesēs. [persona A] bija vērsusies Sociālajā dienestā par atbalstu transporta nodrošināšanai, bet saņēmusi atteikumu, jo nebija to darījusi savlaicīgi. No minētā secināms, ka [persona A] nav bijusi informēta par kārtību, kādā viņa var lūgt atbalstu transporta nodrošināšanai.

Pārbaudes lietu pabeidzu, konstatējot:

1) labas pārvaldības principa pārkāpumu Kandavas novada bāriņtiesas rīcībā administratīvās lietas Nr. 3-5/5-2017 ietvaros 2020. gada 2. decembra lēmuma Nr. 1-6/93 pieņemšanas procesā;

2) labas pārvaldības principa pārkāpumu Kandavas novada bāriņtiesas, Kandavas novada Sociālā dienesta un Ģimeņu atbalsta centra "Terēze" sadarbībā audžuģimenē ievietoto bērnu un mātes saskarsmes tiesību nodrošināšanā;

3) trūkumus tiesību normu par audžuģimenē ievietota bērna saskarsmes tiesību īstenošanu piemērošanā praksē.

Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 65.² panta 3. punktā noteikto, ka Tiesībsarga birojs iesniedz priekšlikumus, kas veicina bērna tiesību ievērošanu, aicinu:

Kandavas novada bāriņtiesu:

- turpmāk ievērot labas pārvaldības principu bāriņtiesas darbā, tai skaitā, izskatot administratīvās lietas, un ievērot administratīvā procesa dalībnieku tiesības;

- ievērot normatīvajos aktos noteiktos procesuālos termiņus;

- sadarbojoties ar Ārpusģimenes aprūpes atbalsta centru un Sociālo dienestu, nodrošināt audžuģimenē ievietoto bērnu tiesības saskarsmē ar vecāku;

- informēt vecākus, kuriem pārtrauktas aizgādības tiesības, par nepieciešamību sadarboties ar Ārpusģimenes aprūpes atbalsta centru saskarsmes ar bērnu īstenošanai;

- Kandavas novada domes mājaslapas sadaļā "Bāriņtiesa" ievietot informāciju par Bāriņtiesas darba organizēšanu valstī izsludinātās ārkārtējās situācijas laikā (apmeklētāju pieņemšana, kārtība bāriņtiesas sēžu organizēšanā, u.c.).

Lūdzu līdz **2021. gada 9. aprīlim** informēt par paveikto rekomendāciju ieviešanā.

Kandavas novada Sociālo dienestu:

- nodrošinot vecākiem, kuriem pārtrauktas aizgādības tiesības, vajadzīgo atbalstu, lai bērni varētu atgriezties ģimenē, izvērtēt vecāku iespējas īstenot saskarsmes tiesības ar bērnu, nepieļaujot, ka zemo ienākumu dēļ vecāki saskarsmi nevar realizēt;

- nodrošināt vecākiem, kuriem pārtrauktas aizgādības tiesības, tādu atbalstu, kas veicinātu viņu prasmes saskarsmē un attiecību veicināšanā ar bērnu;

- sadarboties ar Bāriņtiesu un Ārpusģimenes aprūpes atbalsta centru bērnu labāko interešu nodrošināšanai ārpusģimenes aprūpes laikā.

Lūdzu līdz **2021. gada 9. aprīlim** informēt par paveikto rekomendāciju ieviešanā.

Ģimeņu atbalsta centru "Terēze":

- pilnveidot sadarbības kārtību ar bāriņtiesām, audžuģimenēm, bērnu vecākiem un sociālajiem dienestiem, organizējot audžuģimenē vai specializētajā audžuģimenē ievietotā bērna saskarsmi ar vecākiem, brāļiem (pusbrāļiem), māsām (pusmāsām), radniekiem vai bērnam tuvām personām.

Lūdzu līdz **2021. gada 9. aprīlim** informēt par paveikto rekomendācijas ieviešanā.

Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekciju:

- pilnveidot metodiskos ieteikumus "Bāriņtiesu darbība ārkārtējās situācijas laikā", paredzot, kā rakstveida procesā procesa dalībniekiem nodrošināt tādu pašu tiesību apjomu kā mutvārdu procesā un kā bāriņtiesai ir jāpaziņo rakstveida procesā pieņemts lēmums;

- izvērtēt vajadzību uzlabot metodisko materiālu bāriņtiesām par sadarbību ar Ārpusģimenes aprūpes atbalsta centriem audžuģimeņu un specializēto audžuģimeņu jomā, paredzot sociālā dienesta iesaisti sadarbībai ar bāriņtiesu un ārpusģimenes aprūpes atbalsta centru.

Lūdzu līdz **2021. gada 9. aprīlim** informēt par paveikto un plānoto rekomendāciju ieviešanā.

[personu A] aicinu sadarboties ar Sociālo dienestu un izpildīt vienošanos par sadarbību, lai iespējami īsākā laikā tiktu novērsti šķēršļi, kas bija par pamatu aizgādības tiesību pārtraukšanai, un bērni varētu atgriezties ģimenē. Saskarsmes tiesību īstenošanai aicinu sadarboties ar Centru, audžuģimeni, Bāriņtiesu un Sociālo dienestu.

Tiesībsargs

Juris Jansons

Laila Henzele, +371 67686768
laila.henzele@tiesibsargs.lv

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu